

การจัดการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน : กรณีศึกษาป่า
ชุมชนภูน้อย ตำบลหนองแวง อำเภอหนองบัวแดง
จังหวัดชัยภูมิ

Learning Management for Community Forest
Conservation: Case study Phu Noi Community
Forest Nong Wang Nong Bua Daeng District
Chaiyaphum Province

วีรชัย คำธร¹, ภัคดี โพธิ์สิงห์² และธัญรัศม์ ทองใส³

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทรัพยากรท้องถิ่น เสริมสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของทรัพยากรป่า การได้ประโยชน์จากป่า และการแก้ไขปัญหาการเผาป่าชุมชนอย่างยั่งยืน เครื่องมือที่ใช้คือ หลักสูตรการจัดการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียน ในโรงเรียนพื้นที่ติดกับป่าชุมชน โดยมีเป้าหมายของหลักสูตร คือ การจัดการเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์จริง โดยมีเครื่องมือได้แก่ ป่าชุมชนเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ ครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง เชิงบูรณาการศาสตร์สาขา ทั้งสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ แก่นแท้รากเหง้า ภายใต้บริบทสังคมท้องถิ่นของตนเอง อีกทั้งเป็นการได้ประโยชน์จากการอนุรักษ์ป่าชุมชน เช่น การแก้ไขปัญหาการเผาป่าชุมชน ตามลำดับ

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ ป่าชุมชนภูน้อย ชัยภูมิ

¹รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี email. : Wirachai.k@dur.ac.th
mobile: (+66)8-1385-9695

²รองศาสตราจารย์ประจำ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³นักวิเคราะห์นโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ABSTRACT

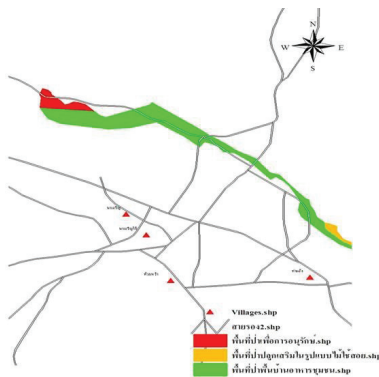
This article Present Learning Management Integrated For the conservation of forest resources. Through the process Learning Local resources raise awareness Importance Of forest resources the benefits of the forest. And solve community forest burning problem. Sustainable Used tools Is Curriculum Management for community forest conservation. Target group Is Students in school area Stick with Community forest Course Objectives It is a learning management. Under real circumstances with tools Is Community forest is a large classroom. Have a manager Central Integrated Science Branch Social Science science to the learner Learning Root cause under the local social context. Both benefit from the community forest conservation. Such as Troubleshooting Community forest burning is important.

Keyword : Learning Management, Phu Noi Community Forest, Chaiyaphum

บทนำ

สภาพความต้องการความจำเป็นเกี่ยวกับป่าชุมชนภู่น้อย เป็นป่าชุมชนที่เป็นแหล่งอาหารของชาวบ้านในพื้นที่หรือของประชาชนทั่วไป ในตำบลหนองแวง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ มีเขตพื้นที่ 470 ไร่ อยู่ติดกับหมู่บ้านห้วยหว้า บ้านนาเจริญ บ้านท่าแจ้ง เป็นป่าหมายเลข 10 แปลง 1 (สำนักฝ่ายจัดการป่าชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์, 2558) (วีรชัย คำธร, 2559) ภายใต้พระราชบัญญัติป่าไม้ 2484 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2559 ป่าชุมชนภู่น้อย มีพื้นที่บางส่วนเป็นเขตพื้นที่ป่าสงวน และพื้นที่บางส่วนกำหนดให้เป็นพื้นที่ป่าสำหรับใช้สอยของประชาชน มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชุมชนในระดับฐานรากเป็นอย่างมาก มีประชาชนเป็นจำนวนมากต้องอาศัยการหาอาหารจากป่า เช่น ผักหวาน สะเดา เห็ด หน่อไม้ ประเภทสัตว์ เช่น อิง ไชมัดแดง ป่าชุมชนภู่น้อย

จึงเป็นแหล่งทรัพยากรท้องถิ่นที่สร้างความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือนชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การพัฒนาที่ยั่งยืนคือการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยผ่านกระบวนการ เช่น การพัฒนาบุคคล การฝึกอบรม การสื่อสารทำความเข้าใจร่วมกัน การศึกษาดูงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การพัฒนาเปลี่ยนแปลง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2547) ทั้งนี้ประชาชนต้องได้ประโยชน์จากการพัฒนานั้น ดังนั้นการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาชุมชน คือความต้องการจำเป็นอย่างยิ่งของการพัฒนาท้องถิ่น

ศักยภาพเชิงพื้นที่ที่สำคัญ ได้แก่ 1) ป่าชุมชนน้อยคือทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ควรใช้เป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาเชิงบูรณาการโดยพัฒนาป่าให้มีความหลากหลายทางระบบนิเวศ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และ 2) วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนที่มีความหมายทรงคุณค่า น่าสนใจเรียนรู้ เช่น การทำอาหารพื้นบ้าน หัตถกรรมจักสาน การเลี้ยงหมอน ทำผ้าไหมฯ อีกทั้งมีเทศกาลประเพณีอันดีงามต่างๆ เช่น ประเพณีบุญข้าวเปลือก ประเพณีบุญข้าวจี่ฯ ควรมีการสืบสานประเพณีอันดีงามท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากเป็นสำคัญ

ดังนั้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชนน้อยและสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงควรมีการวางรากฐานการเรียนรู้เริ่มต้นจากเด็กนักเรียนในโรงเรียน ในพื้นที่ใกล้เคียงป่าชุมชน เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับความ

หลากหลายของระบบนิเวศ และมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยนักเรียนจะต้องเป็นผู้เรียนรู้ เข้าใจข้อมูล พร้อมทั้งจะแสดงบทบาทเจ้าบ้านน้อย (มีคฤหาสน์น้อยท้องถิ่น) เพื่อสื่อสารข้อมูลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษกับสังคมภายนอก รวมถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อให้เกิดแนวทางเสริมสร้างการพัฒนาสามัคคีจากฐานรากอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

เพื่อเสนอแนวทางจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน ผ่านกระบวนการการเรียนรู้ สร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของทรัพยากรป่า การได้ประโยชน์จากป่า และแก้ไขปัญหาการเผาป่าชุมชนอย่างยั่งยืน

ขอบเขตการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน

การเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนโดยมุ่งประสงค์จัดการเรียนรู้แก่นักเรียนเพื่อเสริมสร้าง จิต พฤติกรรมที่ดีที่น่าปรารถนา คือ (1) เสริมสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนเกิดความรู้สึก การอนุรักษ์ธรรมชาติ ป่าชุมชนน้อย การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อรองรับการเจริญเติบโตด้านการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท้องถิ่น (2) เสริมสร้างแนวทางการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างรายได้เสริม จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (3) เสริมสร้างการเรียนรู้การเป็นเจ้าบ้านน้อย (มีคฤหาสน์น้อยท้องถิ่น) เช่น อ่างเก็บน้ำลำสะพุง ป่าชุมชนน้อย และข้อมูลพหุวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ศาสนสถาน ประเพณีบุญข้าวเปลือก ประเพณีบุญข้าวจี อาหารพื้นบ้าน สำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันเป็นการสืบสานอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และ (4) พัฒนาฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น ได้แก่ ทรัพยากรป่าชุมชนน้อย แหล่งน้ำธรรมชาติ อ่างเก็บน้ำลำสะพุง สำนักสงฆ์ และพหุวัฒนธรรม อาหารพื้นบ้านสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การจัดการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยมุ่งจัดการศึกษาที่

อยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรและมรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตระหนักถึงความสำคัญ มีความคิดที่จะสืบทอด ภูมิปัญญา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนำไปสู่การ จัดการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้สืบสานคงอยู่คู่กับสังคมต่อไป ซึ่งจะนำเสนอเกี่ยวกับแผนงาน กิจกรรม ตามลำดับดังนี้

แผนงาน/กิจกรรมที่ 1 ป่าชุมชนภูน้อยกับความมั่นคงทางอาหารใน คราวเรือน มีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม คือ (1) เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความ สำคัญของการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนภูน้อย (2) เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ การนำทรัพยากรที่มีอยู่ในป่าชุมชนภูน้อยมาประกอบเป็นอาหารในครัวเรือน

เวลา : 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ : นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของป่าชุมชนภูน้อย การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนภูน้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในป่า ปรงเป็นอาหารสำหรับบริโภคในครัวเรือน สร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับ ครัวเรือน

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 การนำทรัพยากรหรือวัตถุดิบที่มีอยู่ในป่าชุมชนภูน้อย เตรียม นำมาปรุงเป็นอาหาร

ขั้นที่ 2 การปรุงอาหารด้วยวัตถุดิบจากป่าชุมชนภูน้อย

ขั้นที่ 3 การอธิบายสาระสำคัญของวัตถุดิบ วิธีการปรุง ขั้นตอนการปรุง /ภูมิปัญญาปรุงรส

ขั้นที่ 4 การประเมินการชิมรสชาติอาหาร/ประโยชน์ต่อร่างกาย

แผนงาน/กิจกรรมที่ 2 ป่าชุมชนน้อยกับ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม คือ

(1) เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในความหลากหลายทางระบบนิเวศของป่าชุมชนน้อย

(2) เพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้เป็นเจ้าบ้านน้อยหรือมัคคุเทศก์น้อยท้องถิ่น

(3) เพื่อเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชนน้อย

เวลา: 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ : นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจลักษณะทางกายภาพของป่าชุมชนน้อย โขลตหิน ป่าเต็งรัง ความหลากหลายของทรัพยากรที่เกิดขึ้นในป่าชุมชน ต้นไม้ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ไม้คลุมดิน ประเภท กินได้ ผักหวาน หม่อนไม้ เห็ด อีรอก กระเจียว สะเดาฯ

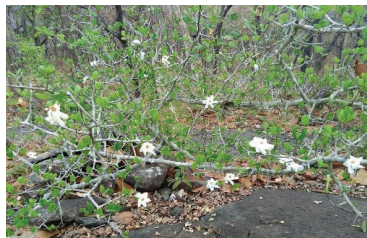
การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ให้นักเรียนอธิบาย คุณลักษณะ สรรพคุณของต้นไม้ชนิดต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ฯ

ขั้นที่ 2 ให้นักเรียนฝึกการนำเสนอ ถ่ายทอด ในฐานะเป็นมัคคุเทศก์น้อยท้องถิ่น องค์ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนน้อย ลักษณะทางธรรมชาติของป่า ทรัพยากรวัตถุดิบที่มีอยู่ในป่า

ขั้นที่ 3 บทบาทสมมติ การเป็นมัคคุเทศก์น้อยท้องถิ่น

ขั้นที่ 4 ประเมินการเรียนรู้

แผนงาน/กิจกรรมที่ 3 ป่าชุมชนกับการสร้างสรรค์งานศิลป์ มี
วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม คือ

(1) เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่จะอนุรักษ์ป่าชุมชน
น้อยผ่านงานศิลปะ

(2) เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิด มีพลังจินตนาการ สร้างสรรค์งานศิลปะ
จากทรัพยากรที่มีอยู่ในป่า

เวลา: 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ: เป็นการสร้างสาระการเรียนรู้ ประสบการณ์จริงผ่านงาน
ศิลปะ การถ่ายทอดงานสร้างสรรค์ งานศิลปะ จากทรัพยากรที่มีอยู่ในป่าชุมชน เพื่อ
เป็นการเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ป่าชุมชน

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 การเลือกประเภท/หรือชนิดต้นไม้ นำมาสร้างเป็นงานศิลปะ
งานเขียน งานระบายสี

ขั้นที่ 2 การสร้างสรรค์งานศิลปะ อย่างมีความสุขท่ามกลางธรรมชาติ
ป่าชุมชนน้อย

ขั้นที่ 3 การประกวดผลงานศิลปะ ความหลากหลายทางธรรมชาติ
ความสวยงามที่มีอยู่ทางธรรมชาติ

ขั้นที่ 4 การประเมินการสร้างสรรค์งานศิลปะความสวยงามของป่า
ชุมชนน้อย

แผนงาน/กิจกรรมที่ 4 ป่าชุมชนน้อมอยู่กับวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านมี
วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม คือ

- (1) เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะสืบทอดภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้าน
- (2) เพื่อส่งเสริมการทำอาหารพื้นบ้าน รองรับการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรม
- (3) เพื่อพัฒนาสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม

เวลา: 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ : เป็นการสืบสานวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้าน การยกย่อง
เชิดชูอาหารพื้นบ้าน เช่น แกงผักหวานใส่ไข่มัดแดง ให้เป็นอาหารพื้นบ้านเพื่อรองรับ
นักท่องเที่ยว การรักษาสืบทอดอาหารพื้นบ้านชนิดต่าง ๆ เช่น แกงอิ่ง แกงหน่อไม้
อ่อมฮวก หมกฮวก อ่อมแมงระงำ ฯ หมกหน่อไม้ หมกปลาใส่ใบยอ หรืออาหาร
พื้นบ้านชนิดอื่นๆ ที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการปรุงรส เป็นต้น

การจัดกิจกรรม

- ขั้นที่ 1 เตรียมวัตถุดิบจากป่าชุมชนน้อม
- ขั้นที่ 2 การปรุงอาหารตามภูมิปัญญาพื้นบ้าน
- ขั้นที่ 3 การนำเสนออาหารพื้นฐาน/ข้อมูลโภชนาการ/ ประโยชน์

สรรพคุณ

- ขั้นที่ 4 ประเมิน วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้าน/การแสดงบทบาทเจ้าบ้านน้อย

แผนงาน/กิจกรรมที่ 5 ป่าชุมชนภูน้อยกับเทคโนโลยีสารสนเทศ
มีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม คือ

(1) เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับรวบรวมข้อมูล และช่องทางการนำเสนอข้อมูล ป่าชุมชนภูน้อย อาหารพื้นบ้าน มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

(2) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จัดทำเป็นฐานข้อมูลพื้นฐานของป่าชุมชนภูน้อย

เวลา: 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ : เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ทรัพยากรป่าชุมชนภูน้อย การนำรูปต้นไม้ชนิดต่างๆ เช่น ดอกปัดหิน ที่เกิดขึ้นสวยงามในป่าชุมชนภูน้อย เพื่อให้เป็นที่สนใจแหล่งเรียนรู้ความหลากหลายของระบบนิเวศในป่าชุมชน การจัดทำพิกัด (GIS) แหล่งท่องเที่ยว เพื่อกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว ผ่าน Google Map เป็นต้น การใช้โปรแกรม word, excel เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานของป่าชุมชนภูน้อย และหรือการใช้แอปพลิเคชันเพื่อนำเสนอทรัพยากรที่มีอยู่ในป่าชุมชนภูน้อย

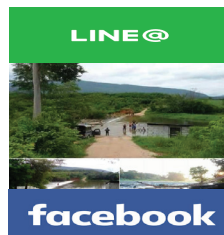
การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 เตรียมรวบรวมข้อมูลป่าชุมชนภูน้อย

ขั้นที่ 2 การพิมพ์ข้อมูล ทรัพยากรป่าชุมชนภูน้อย ประเภทต้นไม้ขนาดใหญ่ กลาง เล็ก เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นที่ 3 การใช้แอปพลิเคชัน เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูล เกี่ยวกับป่าชุมชนภูน้อย ใช้สำหรับเป็นข้อมูลการเป็นมรดกเทศกน้อย เป็นต้น

ขั้นที่ 4 ประเมิน การเรียนรู้ การจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐาน การใช้แอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น

แผนงาน/กิจกรรมที่ 6 ป่าชุมชนภูน้อยกับนักวิทยาศาสตร์ท้องถิ่น
มีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม คือ

(1) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ คุณลักษณะการเป็น
นักวิทยาศาสตร์ การรู้จักสังเกตการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ

(2) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การเปรียบเทียบความหลากหลายทาง
ธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ ระหว่างเขตพื้นที่ถูกไฟป่าเผาไหม้ และ
เขตพื้นที่ที่ไม่ถูกเผาไหม้

(3) เพื่อส่งเสริมการนำทรัพยากรในป่าชุมชนภูน้อย เช่น ตัวอย่างดินเพื่อ
ทำการทดสอบในห้องปฏิบัติการ (Lab) การศึกษาความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศและ
ในดิน เพื่อพยากรณ์ อัตราการเจริญเติบโตของเชื้อรา (สมมติฐาน งานวิจัย) การ
เก็บตัวอย่างดินที่ถูกต้อง องค์ประกอบของการพยากรณ์การเจริญเติบโตของเชื้อ
ราตามโคนต้นไม้ (งานวิจัย)

เวลา: 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ : เป็นการบูรณาการการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นใช้
เป็นวัสดุดิบเพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ เช่น การนำตัวอย่างดินทำการทดสอบ
เชื้อราในดิน การนำอาหารพื้นบ้านเพื่อทดสอบคุณภาพ ระยะเวลาการจัดเก็บรักษา
ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้การถนอมอาหารพื้นบ้าน การทดสอบวิถีการถนอม
อาหารด้วยภูมิปัญญา เช่น การทำปลาร้าด้วยภูมิปัญญาของชาวบ้าน

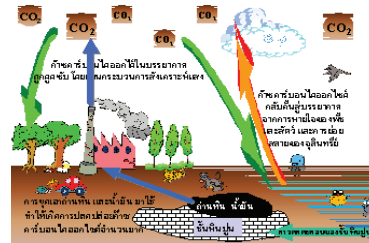
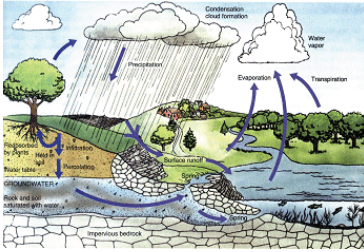
การจัดกิจกรรม:

ขั้นที่ 1 การเตรียมทรัพยากร/วัสดุดิบ ทดสอบ เชื้อรา

ขั้นที่ 2 การให้ห้องปฏิบัติการทดสอบ เช่น ตัวอย่างดินเพื่อตรวจสอบ
เชื้อรา

ขั้นที่ 3 การออกการทดลอง การเก็บตัวอย่างที่เหมาะสม การใช้ห้อง
ปฏิบัติการ

ขั้นที่ 4 ประเมินการเรียนรู้ /โครงการวิทยาศาสตร์

(ภาพของ ลดาวัลย์ พวงจิตร์ และมณฑล จำเริญพฤกษ์, 2561 <http://www.rmutphysics.com/charud/general/1/silviculture/lesson4.1.htm>)

แผนงาน/กิจกรรมที่ 8 มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม คือ

- (1) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ประเพณีวัฒนธรรมประจำเดือนซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดที่บรรพบุรุษได้สืบทอดกันมา
- (2) เพื่อสืบสารประเพณีวัฒนธรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ท้องถิ่น
- (3) เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เวลา: 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ : การนำมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามที่มีอยู่ในท้องถิ่น ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ประเพณีวัฒนธรรมบุญข้าวเปลือก

บุญข้าวจี บุญกระรูป ซึ่งเป็นการอนุรักษ์สืบสาน สืบทอดสู่อนุชน

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 การจัดทำข้อมูลมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม ประจำเดือนต่างๆ

ขั้นที่ 2 การแสดงบทบาทสมมติ ถ่ายทอดองค์ความรู้ คติ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมนั้น ให้ประชาชนได้รับรู้

ขั้นที่ 3 การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีคฤเขตกน้อย

ขั้นที่ 4 ประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แผนงาน/กิจกรรมที่ 9 ป่าชุมชนภูน้อยกับภาษาอังกฤษ มีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม คือ

(1) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ถูกต้องเกี่ยวกับชื่อเรียกประเภทของ ต้นไม้ยืนต้น ไม้คลุมดิน เห็ด ผักหวาน หน่อไม้ สัตว์ในป่าชุมชน เช่น อีง ฯลฯ

(2) เพื่อเสริมสร้างทักษะการสื่อสารกับชาวต่างชาติ รองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

เวลา: 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ : เป็นการพัฒนาสื่อการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ คือ ป่าชุมชนภูน้อย ให้นักเรียนเกิดความคิดที่จะเรียนรู้ หรือมีความสุขที่ได้เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยเรียกชื่อ ทรัพยากรที่มีอยู่ใน ป่าชุมชนภูน้อย แบ่งเป็น กลุ่มไม้ยืนต้น กลุ่มพืชคลุมดิน กลุ่มอาหาร ผัก กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ ที่มีในป่าชุมชนภูน้อย เป็นต้น

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 จัดทำป้ายคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ชื่อเรียก ต้นไม้ อาหารพื้นบ้าน ผักหวาน อื่น ๆ ฯลฯ

ขั้นที่ 2 พัฒนาการสื่อสาร การนำเสนอทรัพยากรที่มีอยู่ในป่าชุมชนภูน้อย เพื่อให้เป็นที่รับรู้สู่สาธารณชน

ขั้นที่ 3 จัดทำโครงการ/การฝึกอบรมหลักสูตรเจ้าบ้านน้อย (มัคคุเทศก์น้อย) สำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ฯลฯ

ขั้นที่ 4 ประเมินการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ป่าชุมชนภูน้อย บทบาทเจ้าบ้านน้อย หรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

แผนงาน/กิจกรรมที่ 10 แหล่งน้ำลำสะพุงกับวิถีชีวิตชุมชน มีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม คือ

(1) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ถึงความสำคัญของแหล่งน้ำเพื่อการดำรงชีวิต การใช้ประโยชน์ทางการเกษตร

(2) เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แหล่งน้ำลำสะพุง เป็นแหล่งพักผ่อน

หย่อนใจ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

เวลา: 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ : นักเรียนนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งน้ำธรรมชาติ ลำสะพุงเพื่อให้นักเรียนมองเห็นถึงความสำคัญของแหล่งต้นน้ำ การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตร การบริโภคในครัวเรือน การพักผ่อนหย่อนใจ เสริมสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 การบอกเล่าความสำคัญของแหล่งน้ำลำสะพุง

ขั้นที่ 2 การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งน้ำ การใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และการดำรงชีวิต

ขั้นที่ 3 สถานที่พักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ขั้นที่ 4 ประเมินการตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งน้ำธรรมชาติ อนุรักษ์ลำน้ำลำสะพุง

ส่วนสรุป (Conclusions)

สรุปแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กในพื้นที่ติดกับ ป่าชุมชนภูน้อย เป็นการจัดการเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์จริงโดยมี ป่าชุมชนเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ มีผู้จัดการเรียนรู้เป็นศูนย์กลางเชิงบูรณาการศาสตร์สาขา ทั้งสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แก่นแท้รักแห่งป่าตามบริบทชุมชนของตนเอง อีกทั้งเป็นการบูรณาการภายใต้หลักคิด 5 ประการเตรียมคนไทย 4.0

คือ ความพอเพียง มีวินัย สุจริต มีจิตสาธารณะ และความรับผิดชอบ (สรรเสรีญ แก้วกำเนิด, 2561) เช่น การทำอาหารด้วยวัตถุดิบจากป่าชุมชนน้อย เป็นการ ใช้วิถีชีวิตตามหลักความพอเพียง และหรือการเคารพสิทธิ์ผู้อื่นเหมือนเช่นสิทธิ์ ของตนเองป่าชุมชน คือ การเรียนรู้ การมีวินัย มีจิตสาธารณะต่อป่าชุมชน เป็นต้น เป็นการบูรณาการบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันโดยการใช้เครื่องมือคือป่า ชุมชนน้อย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามศาสตร์สาขาที่กำหนดไว้ ตามสาระการเรียนรู้ อีกรหัสสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย มุ่งเน้น การยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐาน ที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาพที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการใน ตลาดแรงงาน และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละ ช่วงวัยตามความเหมาะสม (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559)

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนัก พระราชวัง. (2556). **คู่มือจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ตามพระราชดำริ**. บริษัท พี.เอ. ลิฟวิง.
- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2559. (2559). **ราชกิจจานุเบกษา**. 24 พฤษภาคม 2559
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2547). **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**. สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- สรรเสรีญ แก้วกำเนิด. (2561). **หลักคิด 5 ประการ เตรียมคนไทย 4.0 เชื่อมโยง ความดีงาม ตามแบบไทยนิยม**. <https://www.thairath.co.th/content/1207148>.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง. (พ.ศ. 2560-2564). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ลดาวัลย์ พวงจิตร และมณฑล จำเริญพฤกษ์. (2561) ปัจจัยแวดล้อมด้านภูมิอากาศ. จากเว็บไซต์ <http://www.rmutphysics.com/charud/general/1/silviculture/lesson4.1.htm>. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2561.

วีรชัย คำธร. (2559). กระบวนการกลุ่มพลิกฟื้นผืนป่าเพื่อการเรียนรู้ก้าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาป่าชุมชนภูน้อย (บ้านนาเจริญ) หมู่ 9, 18 ตำบลหนองแวง อำเภอนหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.